

UZ IZLOŽBU LIKOVNIH RADOVA NASTAVNIKA AKADEMIJE LIKOVNIH UMJETNOSTI S

Susret svijeta slike sa sv

Izložba se otvara večeras u prostorijama Gazi Husrev-begove biblioteke i na stanoviti način poticaj je za promišljanje modaliteta korištenja objekata od prvorazrednog kulturno-historijskog značaja u savremenom trenutku

Aida Abadžić-Hodžić

Kao jedan od sadržaja u obilježavanju ovogodišnjeg svečanog otvorenja nove zgrade Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, upriličena je i likovna izložba radova deset nastavnika Akademije likovnih umjetnosti u Sarajevu. Riječ je o crtežima, slikama, grafikama, objektima, tapiserijama, digitalnom printu i videoradovima Dževada Hoze, Seida Hasanefendića, Halila Tikveše, Mustafe Skopljaka, Salima Obralića, Amre Zulfikarpašić, Fikreta Libovca, Amele Hadžimejlić, Mirsada Konstantinovića i Admira Mujkića koji su postavljeni od prizemlja do drugog kata ovog savremenog zdanja, a koje je velikim brojem staklenih ploha uvjetovalo i specifičan postav.

Koncept izložbe i selekcije radova okupljen je oko pojma "susreti". S jedne strane riječ je o susretu savremenosti i tradicije kroz samu arhi-

Foto: D. TORCHE

U službi razvoja kulture dobrobiti društva

tekturu objekta u historijskoj jezgri grada, o susretu svijeta knjige i pisma sa svijetom likovnih umjetnosti, odnosno susretu savremene umjetnosti i bogate rukopisne i knjižne građe u fondusu biblioteke, te o svojevrsnom susretu dviju institucija od značaja za razvoj nauke i obrazovanja na prostorima Bosne i Hercegovine. Nova zgrada Gazi Husrev-begove biblioteke, zajedno sa starom Gazi Husrev-begovom (Kuršumli) medresom, Hanikahom i Gazi Husrev-begovom džamijom čini izuzetno vrijednu historijsku, graditeljsku i kulturno-umjetničku cjelinu od prvorazrednog značaja za historiju vjerskog, vakufskog, obrazovnog, naučnog i umjetničkog života u Bo-

sni i Hercegovini od osmanskog perioda do naše savremenosti. U Vakufnami o gradnji Medrese iz 1537, bosanski namjesnik Gazi Husrev-beg predvidio je da se "od novca koji preteče za gradnju Medrese kupi dobrih knjiga koje će se upotrebljavati u spomenutoj medresi da se njima koriste čitaoci i da iz njih prepisuju oni koji se bave naukom".

Ova je biblioteka time ne samo najstarija javna biblioteka koja kontinuirano radi od svoga osnutka nego je, uz istoimenu medresu, i utemeljujuća institucija za historiju visokog obrazovanja i nauke u Bosni i Hercegovini, ali i mnogo šire. Upravo zbog svog značaja, vrijednosti i ambijentalno-arhitektonske ljepote, važno je da se i u današnje vrijeme prostori Kuršumli medrese, Hanikaha, biblioteke i pripadajućeg zajedničkog, dvorišnog prostora koriste za dobro osmišljene i kvalitetom sadržaja primjerene projekte.

Prostor stare medrese, zajedno sa Hanikahom, posljednjih se godina često koristio kao izložbeni prostor: od već tradicionalnih izložaba u okviru Baškaršijevih večeri do samostalnih izložbi bh. i gostujućih umjetnika. Do sada smo u lijepo obnovljenom objektu Hanikaha imali prilike vidjeti odlične izložbe (poput izložbe njemačke umjetnice Lore Bert, grafika Maxa Enrsta, izložbi savremenih bh. umjetnika), ali nažalost i nedopustivo loše postavke, posvemašnji kič - kako sadržaja, tako i forme - koje unizuju i devalviraju ovaj ambijent i značaj Hanikaha ne samo u sufijskoj nego i široj duhovnoj tradiciji BiH.

U prostoru stare medrese, Gazi Husrev-begov vakuf odnedavno je pokrenuo inicijativu uspostavljanja stalne postavke o historiji ovog vakufa i njegovom značaju u razvoju grada. Ova je inicijativa iskorak vrijedan pažnje jer je nesporn veliki interes savremenih posjetitelja za upoznavanjem historije grada osobito osmanskog perioda, ali istovremeno ova inicijativa iziskuje i promišljen izlagački koncept koji bi uvažavao kako potrebu osvjetljavanja histori-

blioteka stoga je na stanoviti način i poticaj za promišljanje modaliteta korištenja objekata od prvorazrednog kulturno-historijskog značaja u savremenom trenutku.

Likovna ljepota pisma

Dio radova nastavnika Akademije likovnih umjetnosti u Sarajevu, odabranih za izložbu u novom objektu Gazi Husrev-begove biblioteke, tematizira upravo poticaje i izazove koje savremenom likovnom izrazu pružaju, kako na sadržajnom tako i na formalnom planu, susreti sa baštinom pisane riječi i likovnom ljepotom pisma. U susretu sa Makovom zbirkom poezije "Kameni spavač", Dževad Hozo početkom 1970-ih godina napravio je iskorak u svom dotadašnjem likovnom istraživanju, u nastojanju da u ciklusu grafika "Iz Makove mape" (1972), kako je tada istaknuo autor, "uspostavi dija-

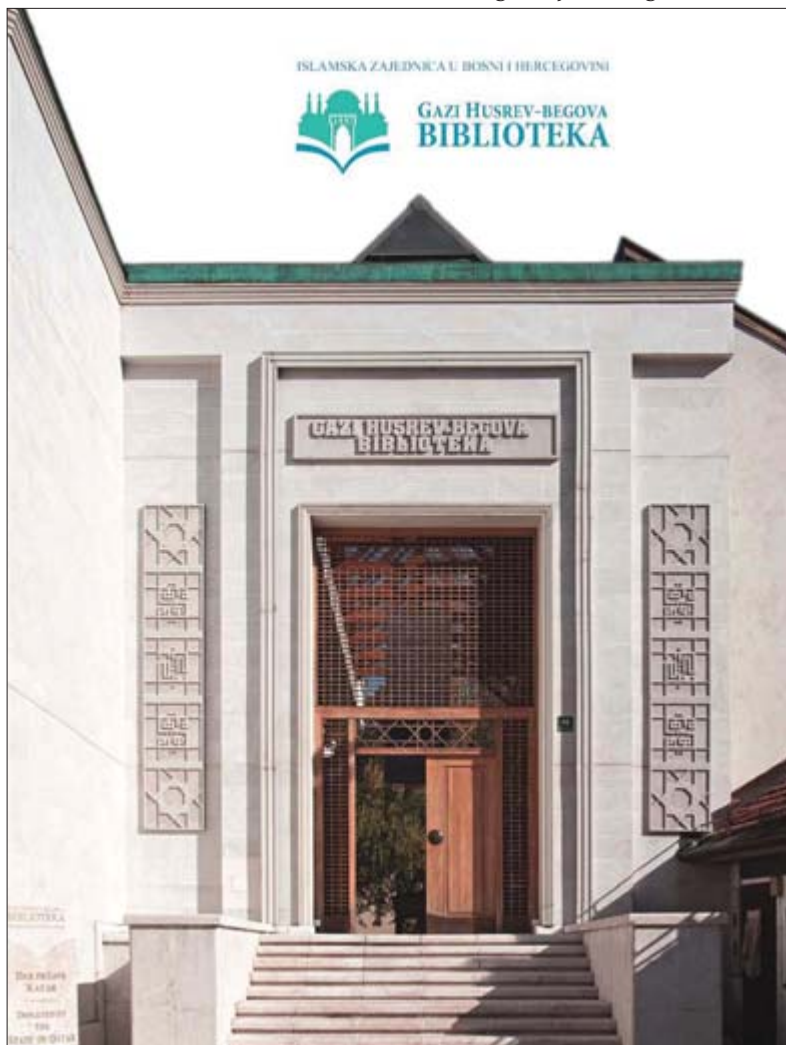
Susret savremenosti i tradicije

je vakufa uopće, tako i historijata i značaja samog objekta u kojem se zbirka nalazi, kao dijela spomenutog vakufa. Korištenjem savremenih modaliteta prezentacije građe mogao bi se dijelom nadomjestiti ozbiljan nedostatak izvornih artefakata iz tog vremena, a, s druge strane, u interdisciplinarnom i multimedijском pristupu uspostaviti prezentaciju sadržaja primjerenu savremenom izlagačkom konceptu.

Kako se u nesporednoj blizini medrese nalazi i prostor Hanikaha, džamije i biblioteke u čijem se prizemlju također nalazi manja zbirka predmeta i dokumenata koji ilustriraju historiju pismenosti u BiH i islamske kulturne baštine potrebno je sve ove sadržaje smisljeno objediniti u izlagačkom konceptu i kao dijelove Gazi Husrev-begovog vakufa u njihovom historijskom kontinuitetu i kao važne sadržaje kulturnog, vjerskog i naučnog života grada danas.

Izložba koja se večeras otvara u prostorijama Gazi Husrev-begove bi-

log između suprotnosti dvaju jezika umjetnosti". Ishodište ciklusa "Iz Makove mape" predstavljala je, prema riječima autora, "medijevalna umjetnost Hercegovine, poezija Manka Dizdara i njegov umjetnički opus i prividna suprotnost svijeta lirskih lamentacija i monumentalnosti stećaka". Jedno od središnjih nastojanja Dževada Hoze bilo je, riječima autora, "očuvati neovisnost likovnog jezika". Hozin postupak bio je istraživački, eksperimentalan i ekspresivan. Kako bi očuvao autentičnost likovne ikonografije stećaka, Hozo je na ciklusu "Iz Makove mape" prvi put koristio proces fotomehaničke transpozicije: fotografija motiva sa stećaka poslužila je kao dokument, kao osnova za kasniju imaginativnu rekonstrukciju u temeljnom postmodernom principu oblikovanja kroz dvostruko kodiranje stvarnosti u koju je Hozo uveo i kozmičke relacije kroz bogumilske lunarne i solarne simbole i ljubičastoplavi kolorit. Na ovoj izložbi, u videoprezentaci-

Izložbu prati vrlo lijep trojezični katalog (bosanski/engleski/arapski) koji je dizajnirala Selma Kukavica

SARAJEVO

Vijetom knjige

ji, predstavljeni su vizualni i duhovni poticaji i polazišta u Hozinom grafičkom istraživanju: od ranih ciklusa Nišana, preko "Makove mape" pa sve do ratnih, "grafičkih slika" (Sarajevo 92-94) u kojima autor reininterpretira i autobiografski sublimira motive iz ranijih ciklusa i teška iskustva ratnih 90-ih u Sarajevu kada su u plamenu gorila i blaga sarajevskih biblioteka i ona umjetničkih ateliera.

Potaknuta likovnom ljepotom autohtonog bosanskog srednjovjekovnog pisma, bosančice, Amra Zulfiarpašić u oblasti grafičkog dizajna oživljava ovo pismo i ističe njegovu ljepotu grafema u duhu savremenog likovnog jezika, prilagođenog digitalnom mediju (ciklus: Bosančica u savremenom mediju, 2002). Riječ je o jednoj novoj, svježoj, ekspresivnoj tipografiji koja varira od ležerne, rukopisno-kurzivne (kao što je to,

lošku, kao unikatnu seriju, realizirale bosanske tkalje iz Udruženja za zaštitu bosanskog ćilima, a u okviru projekta "Poetika šare" (2011).

O vezi visoke kulture pisane riječi i likovnosti svjedoče i brojni rukopisi iz fundusa Gazi Husrev-begove biblioteke. Između 10.000 rukopisa na arapskom, turskom, perzijskom i bosanskom jeziku koji se nalaze u fundusu Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu su i rukopisi koji se po ukrasima, ornamentici i umjetničkoj vrijednosti ubrajaju u izuzetne primjere orijentalne kaligrafije i slikarstva minijatura.

I mlađe generacije bh. grafičara njegovale su vezu likovnih umjetnosti i knjige. Upravo za potrebe posebnih edicija i kroz sudjelovanja na nizu međunarodnih izložaba, rano preminuli grafičar Mirsad Konstantinović (1956-2008) realizirao je čitav niz Ex Librisa. Riječ je o primije-

Ostali selektirani radovi na ovoj izložbi ukazuju na susrete sa motivima kulturne tradicije u širem rasponu motiva i tema i njihovo promišljanje u jednoj svježoj, autor-skoj interpretaciji.

Na ciklusu radova kombiniranom tehnikom na papiru, pod naslovom Slova o gradovima, Mustafa Skopljak ostaje vezan uz fragilnu strukturu tankih papira na kojima ispisuje slova bosanskohercegovačkih gradova, stradalih u posljednjem ratu. Vezanost uz predjele djetinjstva, uz razorenu, rodnu kuću tema je koja dominira u opusu Fikreta Libovca: bilo da je riječ o crtežu u žici sa motivima ptica ili o malim, kvadratnim strukturama od drva i cigle, reminiscencijama na stotine porušениh kuća i džamija, a na kojima sada, kao znak novog života i otpora silama razaranja, sjede razigrane, bezbrižne, mlade dame, rastvorenih kišobrana i sa cvijećem. U jednom okviru, uz djevojku je i kuća sa velikim dimnjakom - upravo onako kako djeca crtaju kuću u kojoj zamišljaju toplinu ognjišta. To su zatvoreni prostori, bachelorovski rečeno, Libovčevi prostori topline, sigurnosti i intime. Drugačijom poetikom, ali vođen istim osjećajem razaranja i pustoši, Halil Tikveša realizirao je seriju intimnih, ali vrlo ekspresivnih crteža u kombiniranoj tehnici (tuš, kreda, kolaž) sa motivima hercegovačkih gradova nakon ratnih stradanja. Na prizorima iz Stoca i Mostara s kraja 90-ih, izloženim na ovoj izložbi, dominiraju tamni, zagasitosivi tonovi, a kuće su poput zatrašujućih, ogoljelih kulisa koje podsjećaju na scenografiju pustih gradova talijanskog metafizičkog slikarstva između dva svjetska rata čiji su zloslutni trgovi, bez ljudi, naviještali kaktaklizmu predstojećeg, velikog rata. Tikvešini prizori nisu romantičarske ruine slikarstva 19. stoljeća već snažno i sublimirano svjedočanstvo o razaranju, gubitku i gluhoj samoći u kojima pročelja kuća postaju izražajna poput ljudskih portreta.

njenim grafikama manjeg formata koje govore o vlasništvu i porijeklu rukopisa i pripremljene su za posebne edicije. Često su bile rad vrhunskih umjetnika grafike i svjedočile su o iznimnom umijeću rada u maloj formi. Disciplina rada u maloj formi odgovarala je senzibilitetu Mirsada Konstantinovića koji je pripadao onoj liniji bh. umjetnika koja je u svojevrsnoj sintezi, redukciji, svedenosti elemenata forme i konceptualnom promišljanju prepoznavala ekspresiju grafičkog medija, propitujući njegove granice i prirodu oblikovanja.

Susret s tradicijom

Neka od najznačajnijih imena savremene bh. grafike, poput Virgilija Nevjestića (1935-2009), Mersada Berbera (1940-2012), Dževada Hoze, Halila Tikveše, Kemala Širbegovića, Radovana Kragulja, Safeta Zeca sudjelovala su u pripremi izvanrednih bibliofilskih izdanja posvećenih velikim djelima bh. i svjetske književnosti.

Serija slika inspirirana rodnim Maglajem, a osobito ciklus posvećen Počitelju (Počitelj i ljeti i zimi, 1978-2011), ovom jedinstvenom gradu srednjovjekovnog, orijentalnog i mediteranskog duha, na vrlo osobit način svjedoči o susretima Salima Obralića sa motivima višeslojne kulturne tradicije BiH i nastojanjem da se ona permanentno promišlja u ukupnosti vlastitih likovnih istraživanja. Ostajući u domeni slike, crteža, grafike, skulpture kao i u njihovom medijskom ispreplitanju, Obralić potvrđuje kako se i klasičnim likovnim medijima može ostati inovativan, svjež i izvoran. Autor u pravilu svoju pažnju koncentrira na jedan segment većeg motiva, na primjer na aleme i šiljate vrhove munare, kamenice i riječne ade u pejzažu, motiv čempresa ispred kamenog zida kuće, žensku figuru sa

šamijom, u pogledu sa leđa. Postupak sinteze i sabiranja, uvijek je i postupak oblikovanja autorskog rukopisa.

Seid Hasanefendić također je čitav niz godina dosljedno istraživao jedan, već sam po sebi, vrlo pročišćen i snažan motiv - motiv nišana, koji je poslužio kao iznimna sinteza formalnih i idejnih istraživanja. Motiv nišana bio je upisan u najranija vizualna i duhovna iskustva ovog autora, a kasnije je izrastao i u najjednostavniji i najsnažniji vizualni simbol vertikale čovjekove ovozemaljske egzistencije, stilizacija čovjekova tijela i duha. Naglašena refleksivnost slikarskog postupka jedan je od primjera kako se tek dobro promišljenim odnosom prema elementima tradicije može izbjeći zamka folklorizma i izgraditi jedan moderan i originalan likovni izraz. I dvoje nešto mlađih autora, Amela Hadžimejlić i Admir Mujkić također polazište nalaze u motivima iz kulturne baštine, ali im pristupaju sa različitim likovnim senzibilitetom: sa naglaskom na visoku zanatsku tehniku i simboliku motiva (Mujkić, u seriji grafika dubokog tiska: Čuvari Znanja, Snova, Vode, Sjemena, Sokolari) ili sa naglašenom otvorenosću za istraživanje, eksperimentom i apstrahiranjem (motivi sa ranijih ciklusa brdâ prerasli su u ritmičku tkanja bosanskih ponjava, A. Hadžimejlić, iz ciklusa Ponjave).

I na ovakve načine ideja vakufa, kao dobra koje se svojevolljno izdvaja iz vlastite imovine za opće dobro, a između ostaloga i u službi razvoja kulturne dobrobiti društva, u vremenu krize institucija kulture i umjetnosti, potvrđuje svoju misiju u suglasju sa vremenom, otvarajući umjetnicima prostore izlaganja, afirmacije i istraživanja kulturne baštine.

Misija u suglasju sa vremenom